C/2025/3987

20.8.2025.

PREPORUKA VIJEĆA

od 8. srpnja 2025.

o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Cipra

(C/2025/3987)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža ([2]), a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

Opća razmatranja

(1) U Uredbi (EU) 2024/1263, koja je stupila na snagu 30. travnja 2024., navode se ciljevi okvira gospodarskog upravljanja, čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u UFEU-u. Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedine zemlje te nadzor provedbe tih preporuka. Uredba potiče i odgovornost za fiskalnu politiku na nacionalnoj razini i usmjerena je na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan koji sadržava njezine fiskalne i investicijske obveze u pogledu reformi za četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([3]) u tim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz te uredbe, uključujući zahtjeve da se dug opće države do kraja razdoblja prilagodbe uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države u srednjoročnom razdoblju smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz te uredbe, razdoblje prilagodbe može se produljiti za najviše tri godine.

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez (i) rashoda za kamate, (ii) diskrecijskih mjera na strani prihoda, (iii) rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, (iv) nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, (v) cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i (vi) jednokratnih i drugih privremenih mjera.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]), kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam"), stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(3) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([5]) („Uredba o planu REPowerEU") donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time se doprinosi energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, a istodobno povećava uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapacitet za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Cipar je u svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost dodao novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirao ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(4) Cipar je 17. svibnja 2021. Komisiji dostavio svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je na temelju članka 19. te uredbe ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. Vijeće je 20. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra ([6]), koja je izmijenjena 8. prosinca 2023. na temelju članka 18. stavka 2. radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([7]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5., u kojoj se navodi da je Cipar u zadovoljavajućoj mjeri ostvario relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iste reforme ili ulaganja nije poništeno.

(5) Vijeće je 21. siječnja 2025. na preporuku Komisije donijelo Preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Cipra ([8]). Plan je dostavljen u skladu s člankom 11. i člankom 36. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) 2024/1263, obuhvaća razdoblje od 2025. do 2028. i sadržava fiskalnu prilagodbu tijekom četiri godine.

(6) Komisija je 26. studenoga 2024. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Cipra za 2025. Komisija je istog dana, na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011, donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2025., u kojem je Cipar utvrđen kao jedna od država članica za koje je potrebno detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2025., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načela europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 13. svibnja 2025. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([9]), a 10. ožujka 2025. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

([4]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa. eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Provedbena odluka Vijeća od 20. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra (ST 15571/23 + ADD 1 COR 1).

([7]) Provedbena odluka Vijeća od 8. prosinca 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 28. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra (ST 15571/23 + ADD1 COR1).

([8]) Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Cipra (SL C, C/2025/639, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/639/oj).

([9]) Preporuka Vijeća od 13. svibnja 2025. o ekonomskoj politici europodručja (SL C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost EU-a u sljedećih pet godina. U njemu su utvrđena tri imperativa preobrazbe za održiv gospodarski rast: (i) inovacije, (ii) dekarbonizacija i konkurentnost i (iii) sigurnost. Kako bi se smanjio inovacijski jaz, EU namjerava potaknuti inovacije u industriji, poduprijeti rast *start-up* poduzeća inicijativama kao što su strategija EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća i promicati primjenu naprednih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i kvantno računalstvo. Komisija je radi zelenijeg gospodarstva izradila detaljan Akcijski plan za priuštivu energiju i Plan za čistu industriju, kojima se osigurava troškovno učinkovit prelazak na čistu energiju koji ne ugrožava konkurentnost, osobito u energetski intenzivnim sektorima, i koji djeluje kao pokretač rasta. Kako bi smanjila pretjeranu ovisnost i povećala sigurnost, Unija intenzivno radi na jačanju globalnih trgovinskih partnerstava, diversifikaciji lanaca opskrbe i osiguravanju dostupnosti kritičnih sirovina i izvora čiste energije. Ti se prioriteti temelje na horizontalnim čimbenicima, a to su regulatorno pojednostavnjenje, produbljivanje jedinstvenog tržišta, financiranje konkurentnosti i unija štednje i ulaganja, promicanje vještina i kvalitetnih poslova te bolja koordinacija politika EU-a. Kompas konkurentnosti usklađen je s europskim semestrom, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima Komisije i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

(8) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2025. razvijati usporedno s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Te preporuke Vijeća za pojedinu zemlju i dalje su jednako relevantne i za planove za oporavak i otpornost izmijenjene u skladu s člankom 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Preporukama za pojedinu zemlju za 2025. obuhvaćeni su svi ključni izazovi ekonomske politike na koje se nije u dovoljnoj mjeri odgovorilo mjerama iz planova za oporavak i otpornost, vodeći računa o relevantnim izazovima utvrđenima u preporukama za pojedinu zemlju u razdoblju od 2019. do 2024.

(10) Komisija je 4. lipnja 2025. objavila Izvješće za Cipar za 2025. U njemu je ocijenjen napredak Cipra u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Cipra. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su najhitniji izazovi s kojima se Cipar suočava. Ocijenjen je i napredak Cipra u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije za 2030. u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina te smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(11) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Cipar na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci Komisije o ocjeni makroekonomskih slabosti za Cipar za potrebe te uredbe objavljeni su 13. svibnja 2025. ([10]) Komisija je 4. lipnja 2025. zaključila da u Cipru više ne postoje makroekonomske neravnoteže. Konkretno, smanjuju se slabosti koje se odnose na vanjski i privatni dug, djelomično zbog snažnog gospodarskog rasta, a smanjenju državnog duga dodatno doprinose kontinuirani proračunski suficiti. Deficit tekućeg računa i dalje je znatan. Cipar je ostvario znatan napredak u provedbi mjera za uklanjanje tih slabosti. Smanjio se udio duga kućanstava i nefinancijskih poduzeća u BDP-u, uglavnom zahvaljujući snažnim učincima nazivnika zbog visokog rasta nominalnog BDP-a. Velik dio korporativnog duga duguju subjekti posebne namjene čiji se zajmodavci nalaze izvan Cipra i on ne predstavlja znatne rizike za gospodarstvo. Osim toga se zbog prodaje, otpisa i otplate znatno smanjuju neprihodonosni krediti koje drže banke. Smanjuju se i neprihodonosni krediti koje drže društva za kupoprodaju potraživanja, što doprinosi dodatnom razduživanju. Brzo se smanjuje državni dug i predviđa se da će Cipar održati proračunske suficite. Unatoč smanjenju zabilježenom 2024. deficit tekućeg računa i dalje je visok i očekuje se da će se tek neznatno poboljšati. Neto međunarodna investicijska pozicija i dalje je vrlo negativna, ali ta je brojka napuhana zbog prisutnosti subjekata posebne namjene koji nisu izravno povezani s domaćim gospodarstvom. Politike Cipra za uklanjanje postojećih slabosti napreduju. Konkretno, okvir za ovršni postupak u potpunosti je postao operativan 2024., a očekuje se da će se zakonodavstvom usmjerenim na rješavanje neprihodonosnih kredita smanjiti zaduženost kućanstava i povećati njihova štednja.

([10]) SWD(2025) 68 final.

Ocjena godišnjeg izvješća o napretku

(12) Vijeće je 21. siječnja 2025. preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda za Cipar: 6,0 % u 2025., 5,0 % u 2026., 5,4 % u 2027. i 4,3 % u 2028., što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanima u odnosu na baznu godinu 2023., od 8,9 % u 2025., 14,3 % u 2026., 20,5 % u 2027. i 25,7 % u 2028. Cipar je 30. travnja 2025. dostavio svoje godišnje izvješće o napretku ([11]) u kojem izvješćuje o poštovanju preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda i provedbi reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju u okviru europskog semestra. U godišnjem izvješću o napretku uzeto je u obzir i polugodišnje izvješće Cipra o napretku postignutom u ostvarivanju svojeg plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241.

(13) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je preporučila koordiniranu aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu a Europsko vijeće taj je prijedlog pozdravilo 6. ožujka 2025.

(14) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat ([12]) , suficit opće države u Cipru se s 1,7 % BDP-a u 2023. povećao na 4,3 % BDP-a u 2024., dok se dug opće države smanjio sa 73,6 % BDP-a krajem 2023. na 65,0 % BDP-a krajem 2024. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju stopi rasta neto rashoda od 2,9 % u 2024. U godišnjem izvješću o napretku Cipar procjenjuje da će rast neto rashoda u 2024. iznositi 3,2 %. Komisija procjenjuje da je rast neto rashoda bio manji nego u godišnjem izvješću o napretku. Razlika između izračuna Komisije i procjena nacionalnih tijela proizlazi iz nižih ukupnih rashoda i većih odbitaka za nacionalno sufinanciranje programa EU-a u skladu s novijim dostupnim podacima ([13]). Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([14]), koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, bio je u 2024. kontrakcijski, za 1,9 % BDP-a.

(15) Prema godišnjem izvješću o napretku, u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije Cipra očekuje se rast realnog BDP-a od 3,1 % u 2025. i 2026. i predviđa se da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 1,9 % u 2025. i 2,1 % u 2026. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se realni BDP povećati za 3,0 % u 2025. i za 2,5 % u 2026. te da će inflacija mjerena HIPC-om u 2025. i 2026. iznositi 2,0 %.

(16) U godišnjem izvješću o napretku predviđa se smanjenje suficita opće države na 3,5 % BDP-a u 2025. i smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 57,4 % do kraja 2025. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 6,8 % u 2025. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se suficit opće države od 3,5 % BDP-a za 2025. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 7,3 % u 2025. Taj veći predviđeni rast neto rashoda nego u godišnjem izvješću o napretku proizlazi iz toga što Komisija očekuje nešto snažnije povećanje rasta neto rashoda 2025., premda polazeći od niže osnovice. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, u 2025. biti ekspanzivan, za 1,1 % BDP-a. Predviđa se da će do kraja 2025. doći do smanjenja udjela duga opće države u BDP-u na 58,0 %. Smanjenje udjela duga u BDP-u u 2025. uglavnom je odraz visokog državnog suficita i stabilnoga gospodarskog rasta.

(17) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. očekuje se da će se u 2025. bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost financirati rashodi opće države u iznosu od 1,1 % BDP-a, u odnosu na 0,4 % BDP-a u 2024. Rashodi financirani bespovratnom potporom iz Mehanizma za oporavak i otpornost omogućavaju visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo i dug opće države Cipra.

([11]) Godišnja izvješća o napretku za 2025. dostupna su na poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en

([12]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2025.

([13]) Podaci Komisije za 2024. temelje se na podacima o realizaciji u skladu s fiskalnom obavijesti iz travnja 2025., dok se nacionalna tijela oslanjaju na ranije podatke.

([14]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

(18) Rashodi opće države za obranu u Cipru iznosili su 1,7 % BDP-a u 2021., 1,5 % BDP-a u 2022. i 1,9 % BDP-a u 2023. ([15]) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025., predviđa se da će rashodi za obranu iznositi 1,4 % BDP-a u 2024. i 2025. To odgovara smanjenju od 0,3 postotna boda BDP-a u odnosu na 2021.

(19) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se neto rashodi u Cipru povećati za 7,3 % u 2025. i kumulativno za 10,4 % u 2024. i 2025. Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2025. predviđa se da će rast neto rashoda Cipra u 2025. biti iznad preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju ([16]) od 0,5 % BDP-a na godišnjoj razini. Razmatraju li se 2024. i 2025. zajedno, predviđa se i da će kumulativna stopa rasta neto rashoda biti veća od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od 0,5 % BDP-a. Predviđeno je odstupanje veće od praga od 0,3 % BDP-a na razini godišnjeg odstupanja, ali na razini kumulativnog odstupanja ne premašuje prag od 0,6 % BDP-a. To sveukupno znači da postoji rizik odstupanja od preporučene maksimalne stope rasta neto rashoda, kad sljedećeg proljeća budu dostupni podaci o realizaciji za 2025.

(20) U godišnjem izvješću o napretku predviđa se povećanje suficita opće države na 3,7 % BDP-a u 2026. i smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 52,6 % do kraja 2026. Nakon 2026., u godišnjem izvješću o napretku predviđa se da će suficit opće države ostati na 3,7 % BDP-a u 2027. i u 2028. Osim toga, nakon 2026. predviđa se smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 48,4 % u 2027. i na 43,3 % u 2028. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se suficit opće države od 3,4 % BDP-a u 2026. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 5,4 % u 2026. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2026. smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, biti kontrakcijski, za 0,6 % BDP-a. Komisija predviđa da će se do kraja 2026. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 51,9 %. Smanjenje udjela duga u BDP-u u 2026. uglavnom je odraz visokog državnog suficita i stabilnoga gospodarskog rasta.

Ključni izazovi u području politika

(21) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će doprinijeti djelotvornom svladavanju svih ili znatnog dijela izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku dovršetak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Cipra zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. U komunikaciji Komisije naslovljenoj „NextGenerationEU – put do 2026.”, donesenoj 4. lipnja 2025., pojašnjava se primjenjivi vremenski okvir za kraj Mehanizma i državama članicama daju se smjernice za maksimalno pojačanje provedbe do 31. kolovoza 2026., među ostalim o tome kako dodatno pojednostavniti planove za oporavak i otpornost, utvrđuju se ključne opcije koje treba razmotriti pri njihovoj reviziji i naglašava se važnost pažljivog zajedničkog planiranja podnošenja posljednjih zahtjeva za plaćanje 2026. Cipar je već ostvario napredak u provedbi reformi i ulaganja iz svojeg plana za oporavak i otpornost. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Cipar ubrza provedbu reformi i ulaganja tako što će odgovoriti na relevantne izazove. Cipar bi trebao povećati svoje administrativne kapacitete radi učinkovitog nadzora provedbe plana za oporavak i otpornost, brže provedbe ulaganja i daljnjeg napretka u provedbi glavnih reformi. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(22) Cipar je ubrzao provedbu programa kohezijske politike, koja obuhvaća potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Fonda za pravednu tranziciju (FPT), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda (KF). Važno je te napore nastaviti kako bi se osigurala brza provedba programa i pri tom povećao njegov učinak na terenu. Cipar u okviru svojih programa kohezijske politike već poduzima mjere za poticanje konkurentnosti i rasta, jačajući pritom socijalnu koheziju. Istodobno se Cipar i dalje suočava s izazovima, kao što su sve veći rizici povezani s rastom temperatura i sušom, koji sve više opterećuju opskrbu vodom i kritičnu infrastrukturu, te manjak radne snage i neusklađenost ponude i potražnje vještina. U skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Cipar je u okviru

([15]) Eurostat, državni rashodi prema klasifikaciji funkcija države (COFOG). Zbog metodoloških razlika između definicija COFOG-a i NATO-a rashodi koji se temelje na definiciji COFOG-a mogu se razlikovati od izdataka utemeljenih na definiciji NATO-a.

([16]) Od 2026. ti će se iznosi navoditi na kontrolnom računu utvrđenom u članku 22. Uredbe (EU) 2024/1263.

preispitivanja programâ kohezijske politike u sredini programskog razdoblja dužan preispitati svoj program uzimajući, među ostalim, u obzir izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024. U Komisijinu prijedlogu donesenom 1. travnja 2025. ([17]) rok za dostavu procjene o ishodu preispitivanja u sredini programskog razdoblja produljuje se nakon 31. ožujka 2025. Ujedno se osigurava fleksibilnost kako bi se ubrzali provedba programa i poticaji za države članice da dodijele sredstva kohezijske politike za pet strateških prioritetnih područja u Uniji, odnosno konkurentnost u područjima strateških tehnologija, obranu, stanovanje, otpornost vodoopskrbe i energetsku tranziciju, zadržavajući pritom fokus na osobama u najranjivijim situacijama kada su posrijedi programi fonda ESF+.

(23) Platforma za strateške tehnologije za Europu (STEP) pruža priliku za ulaganja u ključne strateške prioritete EU-a jačanjem konkurentnosti EU-a. STEP koristi sredstva iz 11 postojećih fondova EU-a. Države članice mogu doprinositi i programu InvestEU potporom ulaganjima u prioritetna područja. Cipar bi te inicijative mogao optimalno iskoristiti kako bi podupro razvoj ili proizvodnju ključnih tehnologija, što uključuje čiste i resursno učinkovite tehnologije.

(24) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije, Cipar bi djelotvorno trebao odgovoriti na preostale izazove koji se koji se odnose na istraživanje i inovacije, pristup financiranju, poslovno okruženje, energetsku tranziciju, prilagodbu klimatskim promjenama, neusklađenost ponude i potražnje vještina i manjak radne snage.

(25) Javna i privatna ulaganja u istraživanje i razvoj u Cipru i dalje su među najnižima u EU-u. Intenzitet istraživanja i razvoja u javnom sektoru ostao je na 0,29 % BDP-a u 2023. (prosjek EU-a: 0,72 %), a u poduzećima se smanjio na 0,28 %, što je pet puta manje od prosjeka EU-a. To proizlazi iz strukturnih čimbenika kao što su uslužni tip gospodarstva, ograničen broj velikih poduzeća, nedovoljno razvijeno tržište privatnog vlasničkog kapitala i mali proračun za poticaje. Unatoč niskoj razini financiranja Cipar ima dobre znanstvene rezultate, ali komercijalizacija je slaba (samo 0,7 patentnih prijava na milijardu eura BDP-a u 2022. u odnosu na prosjek EU-a od 3,2). Inovacijski ekosustav je fragmentiran i slaba je povezanost sveučilišta, *start-up* poduzeća, vlade i financijskog sektora. Smanjuje se broj osoba s diplomom iz područja znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM), a broj istraživača i dalje je nizak. U postojećoj strategiji istraživanja i inovacija nedostaju ciljevi i pokazatelji, mehanizam praćenja i evaluacije, procjene učinka i dugoročno financiranje, a potrebno je i poboljšati pravni okvir za komercijalizaciju i rizični poduzetnički kapital.

(26) Za poticanje ulaganja, inovacija i gospodarske otpornosti ključan je diversificiran financijski sustav koji dobro funkcionira. U Cipru je pristup alternativnim instrumentima štednje i ulaganja i dalje ograničen, a tržišta kapitala nisu dovoljno razvijena. Bankarski sektor stabilan je, ali i dalje se nedovoljno koristi nebankovno financiranje, a kućanstva se nastavljaju oslanjati na tradicionalne bankovne depozite, što otežava dotok kapitala u produktivnija ulaganja. Razina financijske pismenosti i dalje je niska u usporedbi s prosjekom EU-a, što ograničava sposobnost i motivaciju kućanstava za diversificirane strategije ulaganja. Nadalje, zbog ograničene prisutnosti institucionalnih ulagača i poduzetničkog kapitala smanjene su mogućnosti financiranja za inovativna i *start-up* poduzeća.

(27) Kako je navedeno u Kompasu konkurentnosti, sve institucije EU-a te nacionalne i lokalne institucije moraju uložiti velike napore u izradu jednostavnijih pravila i ubrzavanje administrativnih postupaka. Komisija je postavila ambiciozne ciljeve za smanjenje administrativnog opterećenja: za najmanje 25 % i najmanje 35 % za MSP-ove. Izradila je i nove alate za postizanje tih ciljeva, što uključuje testiranje otpornosti propisa EU-a na stres i intenzivniji dijalog s dionicima. Kako bi se te ambicije ostvarile, i Cipar treba poduzeti mjere. 68 % poduzetnika smatra da složenost administrativnih postupaka predstavlja problem za poslovanje njihova poduzeća u Cipru ([18]). Pogodno regulatorno okruženje za poslovanje bitno je radi poticanja ulaganja, inovacija i poduzetništva. Cipar je ostvario napredak kada je riječ o poboljšanju poslovnog okruženja, što uključuje reforme za pojednostavnjenje registracije poduzeća i smanjenje učestalosti zakašnjelih plaćanja u transakcijama među poduzećima i između poduzeća i državnih tijela, kao i reforme za pojednostavnjenje građevinskih dozvola, te uspostavu jedinstvene kontaktne točke

([17]) Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja – COM (2025) 123 final.

([18]) *„Businesses" attitudes towards corruption in the EU* (Stavovi poduzeća prema korupciji u EU-u), izvješće Flash Eurobarometra (travanj 2024.).

za poduzeća (strana i lokalna). Istodobno su i dalje prisutne znatne regulatorne i administrativne prepreke. Složeni postupci izdavanja dozvola, visoki troškovi ispunjavanja poreznih obveza za mala i srednja poduzeća te prepreke tržišnom natjecanju u maloprodaji i stručnim uslugama i dalje negativno utječu na poslovnu dinamiku.

(28) Upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu i dalje nije u skladu s međunarodnim standardima te su zabilježeni nedostaci u područjima kao što su politike vlasništva i financijska transparentnost. Cipar je osnovao savjetodavno vijeće za imenovanje članova odbora poduzeća u državnom vlasništvu i donio mjere za poboljšanje financijskog nadzora. Međutim, zbog nedovoljnih obveza izvještavanja i popisa javnih subjekata otežano je djelotvorno praćenje. Stoga se postavljaju određena pitanja u vezi s upravljanjem, odgovornošću te kvalitetom i određivanjem cijena usluga u sektorima koji su uglavnom pod kontrolom poduzeća u državnom vlasništvu, kao što je sektor električne energije. Kako bi se odgovorilo na te izazove, važno je izraditi popis javnih subjekata koji se redovito ažurira i primijeniti koordinirani pristup reformama kojim bi se uključili svi dionici. To bi trebalo obuhvaćati razvoj jasne politike vlasništva poduzeća u državnom vlasništvu kojom se definiraju uloge, zadaće i odgovornost institucija koje nadziru poduzeća u državnom vlasništvu.

(29) Cipar je nastavio pospješivati energetsku tranziciju, posebno povećanjem proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Međutim, velik dio potrošnje energije i dalje se pokriva naftom i naftnim derivatima, a dodatno treba ubrzati i postupno ukidanje fosilnih goriva u svim sektorima. Kontinuirana upotreba fosilnih goriva znatna je prepreka za smanjenje ukupnih emisija stakleničkih plinova i postizanje cilja Cipra za 2030. u skladu s Uredbom o raspodjeli tereta. Energetska izolacija i dalje je prisutna i potrebno ju je prevladati bržom provedbom projekta „Interkonekcijski vod za Sredozemno more”, koji je obilježen kašnjenjima. Potrebno je proširiti i nadograditi ciparski elektroenergetski sustav i mrežu, a posebno sustave za skladištenje energije iz obnovljivih izvora. Razvoj sustava za skladištenje energije iz obnovljivih izvora ključan je za povećanje kapaciteta energije iz obnovljivih izvora u prijenosnoj mreži i za smanjenje ograničavanja energije. Održiv i priuštiv promet i dalje je prioritet jer se ciparski prometni sektor suočava sa sve većom potrošnjom energije, potpunim oslanjanjem na cestovni prijevoz tereta i ograničenim poticajima i infrastrukturama za elektrifikaciju voznog parka. Velika ovisnost te zemlje o uvozu energije povećava slabosti vanjskog sektora. Većom integracijom energije iz obnovljivih izvora u kombinaciju izvora energije pojačala bi se otpornost gospodarstva na vanjske energetske šokove i povećala privlačnost za produktivna strana ulaganja. Cipar treba više raditi na povećanju privatnog financiranja energetskih poboljšanja i obnove zgrada, što se posebno odnosi na zgrade iz najnižih energetskih razreda, zbog kojih su ranjivi potrošači izloženi energetskom siromaštvu, i to primjerice poticanjem svojih financijskih institucija da sudjeluju u Europskoj koaliciji za financiranje energetske učinkovitosti.

(30) Energetsko siromaštvo i priuštiva električna energija goruće su pitanje u Cipru premda su provedene ciljane mjere potpore. Cipar je među zemljama s najvišim cijenama električne energije za kućanstva u EU-u, zbog čega su ranjivi potrošači posebno izloženi znatnom financijskom pritisku. I dalje su raširena kašnjenja u plaćanju računa za režije i strukturni problemi kao što su curenja i vlaga. Kućanstva znatno opterećuju i visoki troškovi hlađenja.

(31) Cipar se suočava s velikim okolišnim izazovima, što se posebno odnosi na nestašicu vode i gospodarenje otpadom. Iskorištavanje vode dosegnulo je kritičnu razinu 2022., što je posljedica ozbiljne prekomjerne upotrebe obnovljivih vodnih resursa. Poljoprivreda, u kojoj se troši većina vode Cipra, pogoršava taj problem zastarjelim navodnjavanjem i nedovoljnom upotrebom tehnologija za uštedu vode. Cipar se suočava sa znatnim nedostatkom ulaganja u vodnu infrastrukturu, a potrebe su posebno velike u području proizvodnje pitke vode i pročišćavanja otpadnih voda. Unatoč mjerama iz akcijskog plana za kružno gospodarstvo za razdoblje 2021. – 2027. i plana za oporavak i otpornost, stopa kružne upotrebe materijala i produktivnost resursa i dalje su ispod prosjeka EU-a. Cipar je 2022. reciklirao samo 15 % komunalnog i 70 % ambalažnog otpada, a stvara najveće količine otpada od hrane po osobi u EU-u i iznadprosječne količine komunalnog otpada. Naknada za odlaganje komunalnog otpada na odlagališta u okviru plana za oporavak i otpornost mogla bi, ako se pravilno provede, poboljšati gospodarenje otpadom.

(32) Cipar je sve izloženiji klimatskim rizicima, kao što su šumski požari, neredovite padaline, suše i oluje. Unatoč planiranim ulaganjima ciparski resursi za prilagodbu klimatskim promjenama manji su od prosjeka EU-a. Nacionalnom strategijom prilagodbe nastoji se povećati otpornost, uz fokus na održivom upravljanju vodama i zaštiti obale, ali pristup je i dalje u velikoj mjeri neobvezujući. Jačanje upravljanja i poticanje suradnje među ministarstvima i lokalnim tijelima ključni su koraci za učinkovitu provedbu mjera prilagodbe klimatskim promjenama, povećanje otpornosti Cipra na klimatske promjene i bolje usklađivanje sa standardima EU-a.

(33) Cipar ostvaruje dobre rezultate u području zapošljavanja, ali manjak radne snage i vještina sve više ograničava gospodarski razvoj. Ključni sektori kao što su građevinarstvo, energetika, zdravstvena skrb, poljoprivreda i ugostiteljstvo suočavaju se s akutnim manjkom, koji se dodatno pogoršava zbog neusklađenosti ponude i potražnje vještina i nedovoljne iskorištenosti radne snage. Osim toga, udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (12,9 %) i dalje je veći od prosjeka EU-a, posebno za mlade žene. Cipar se suočava i sa znatnim slabljenjem osnovnih vještina među mladima, na što upućuje najveći porast nezadovoljavajućih obrazovnih rezultata u EU-u od 2018. Čimbenici koji su doveli do tog trenda mogu uključivati ograničeno sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, nepotpunu provedbu politika i nisku razinu autonomije škola. To predstavlja veliku prepreku za mjere prekvalifikacije. Sudjelovanje u srednjoškolskom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i dalje je ograničeno, a mogućnosti za učenje temeljeno na radu i usklađivanje s potrebama tržišta rada nisu dostatne. Udio studenata u području STEM-a najniži je u EU-u, što doprinosi stalnom manjku u ključnim područjima za zelenu i digitalnu tranziciju. Nadalje, digitalne vještine radno sposobnog stanovništva i dalje su niske, posebno među ranjivim skupinama, a sudjelovanje odraslih u obrazovanju palo je ispod prosjeka EU-a. U tijeku su reforme koje se podupiru u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost i Europskog socijalnog fonda plus, kao što su uvođenje individualnih računa za učenje, programi za e-vještine i ažuriranja kurikuluma, ali se njihov puni učinak tek treba ostvariti.

(34) Pristup uslugama dugotrajne skrbi za starije osobe i dalje je ograničen, a javna potrošnja među najnižima je u EU-u. Udio osoba u dobi od 65 i više godina kojima je potrebna dugotrajna skrb zbog ozbiljnih poteškoća u održavanju osobne higijene i obavljanju kućanskih poslova jedan je od najviših u EU-u i iznosi 34,3 %. Zbog sve većeg udjela stanovništva u dobi od 65 i više godina u narednim će godinama potražnja za dugotrajnom skrbi biti još veća. Poteškoće u pristupu dodatno pogoršava manjak radnika, koji je posljedica niskih plaća i malog obuhvata kolektivnog pregovaranja. Kako bi se povećala dostupnost, pristup i kvaliteta usluga, Cipar bi mogao uvesti integrirani model dugotrajne skrbi sa snažnim mehanizmom za osiguravanje kvalitete za sve oblike dugotrajne skrbi.

(35) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2025. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o ekonomskoj politici europodručja 2025. Kad je riječ o Cipru, preporuke br. 2, 3 i 5 doprinose provedbi prve preporuke za europodručje o konkurentnosti, preporuke br. 4 i 5 doprinose provedbi druge preporuke za europodručje o otpornosti, a preporuka br. 1 doprinosi provedbi treće preporuke za europodručje o makroekonomskoj i financijskoj stabilnosti iz Preporuke za 2025.,

PREPORUČUJE da Cipar u 2025. i 2026. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Povećati ukupnu potrošnju za obranu i sigurnost i povećati pripravnost, osiguravajući pritom održivost duga u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 6. ožujka 2025. Osigurati da neto rashodi budu usklađeni s kretanjem koje je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025.

2. Imajući u vidu primjenjive rokove za pravodoban dovršetak reformi i ulaganja na temelju Uredbe (EU) 2021/241, ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU. Ubrzati provedbu programa kohezijske politike (EFRR, FPT, ESF+, KF) na temelju, ovisno o slučaju, mogućnosti koje nudi preispitivanje u sredini programskog razdoblja. Optimalno iskoristiti instrumente EU-a, među ostalim mogućnosti koje nude program InvestEU i Platforma za strateške tehnologije za Europu, radi povećanja konkurentnosti.

3. Pojačati istraživanje i inovacije te komercijalizaciju rezultata istraživanja poticanjem javnih i privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj, jačanjem sinergije između istraživačkog sektora i poduzeća i donošenjem trajne dugoročne strategije za istraživanje i inovacije s input-output pokazateljima i višegodišnjim financiranjem. Olakšati diversifikaciju gospodarstva i daljnja produktivna ulaganja pružanjem alternativnih instrumenata štednje i ulaganja, povećanjem financijske pismenosti, olakšavanjem sudjelovanja na tržištima kapitala i poboljšanjem pristupa mogućnostima nebankovnog financiranja za poduzeća. Pojednostavniti propise, poboljšati regulatorne alate i smanjiti administrativno opterećenje, uz posebnu usmjerenost na poboljšanje postupaka za izdavanje dozvola za ulaganja i osnivanje novih poduzeća. Poboljšati upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu i uskladiti ga s najboljom međunarodnom praksom, što uključuje imenovanje odbora na temelju zasluga, politiku vlasništva i upravljanje na temelju uspješnosti.

4. Smanjiti ukupnu ovisnost o fosilnim gorivima i dodatno diversificirati opskrbu energijom, posebno razvojem energetskih interkonekcija sa susjednim zemljama, povećanjem sredstava za energetsku učinkovitost, promicanjem održivog prometa i nadogradnjom elektroenergetske mreže i postrojenja za skladištenje energije radi prilagodbe povećanju udjela energije iz obnovljivih izvora. Suzbiti energetsko siromaštvo. Povećati ulaganja u infrastrukturu za gospodarenje vodama, otpadnim vodama i otpadom, promicati održive prakse korištenja vode te pojačati mjere za sprečavanje nastanka otpada i poboljšanje odvojenog prikupljanja komunalnog i ambalažnog otpada. Poboljšati provedbu mjera za prilagodbu klimatskim promjenama usmjeravanjem na poboljšanje institucionalnog okvira za prilagodbu klimatskim promjenama.

5. Riješiti problem manjka radne snage i neusklađenosti ponude i potražnje vještina jačanjem sudjelovanja mladih na tržištu rada, dodatnim povećanjem kapaciteta i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te promicanjem obrazovanja odraslih. Pojačati mjere politika za jačanje zelenih i digitalnih vještina. Dodatno povećati sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, poboljšati osnovne vještine i povećati sudjelovanje učenika u područjima znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM). Poboljšati dostupnost i pristup uslugama dugotrajne skrbi uvođenjem modernog, prikladno financiranog i integriranog modela dugotrajne skrbi.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. srpnja 2025.

Za Vijeće

Predsjednica

S. LOSE